

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a :
Pe unu annu 5 fl.—cr., pe 1/2 annu 3 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu annu 14 fr., pe jumetate annu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune a
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Serbarea Duminecii si a Serbatorilor.

II.

Am amintit in articulu nostru, publicatu in numerulu trecut, ca un'a din causele principale, carea a slabit in poporu stim'a si sentiulu de pietate catra Duminecii si serbatori este: lips'a si seraci'a.

Ne intrebàm acum, ca ce am facut noi cá societate bisericésca si nationala in decursulu celor 40 de ani din urma pentru a paralisá lips'a si seraci'a poporului?

Negresit, ca am facut ceea ce am putut, si anume:

In biseric'a si prin biseric'a, — despartindu-ne de catra serbi, romanii dreptcredintiosi din acésta tíera ne-am redat organizatiunea vechia apostolica; si ne-am creat unitatea nationala sub sceptrulu Metropoliei nóstre autonome; ér prin articularea si punerea in aplicare a statutului organicu ne-am dat, si ne-am creat o stepanire bisericésca, carea se-ne conduca la capacitatea de-a-ne poté desvoltá prin propriile nóstre puteri, si carea se-ne conduca la independentia in cugetare si actiune.

Totu prin biseric'a ne-am creat, si sustienem scólele nostre confessionale, prin cari voim se facem o mai buna crestere a poporului; ér pre cale sociala cu denarii nostri am creat instituttele de creditu, cá prin ele se podem desvoltá sentiulu de crutiare in poporu si modulu de a intrebuintiá capitalulu in modu productivu.

Pre langa acestea ne-am creat si continuàm, a-ne creá o literatura propria a nóstra, ale carei multe producte mai cu seama din cele aparute in timpulu din urma nu stau nici decât inapoi'a productelor literaturii popórelor culte din apusulu Europii.

Tóte bune pana aici; dar intr'aceea faptu este, ca chiar in timpulu acestoru 40 de ani, in carele s'a facut ceea ce s'a facut, — poporulu in multe partii a cadiut in lipsa si seracia.

Pentru ce?

De buna seama pentru ca ochii bisericeii si ai societátii nóstre romanesci dupa cursulu naturalu alu lucrurilor au fost indreptati mai mult, seau chiar de tot spre cestiuni de organizare, si nu s'au potut indreptá si asupra modului, cum s'ar poté aflá modulu pentru o lucrare mai intensiva in sinulu obsceii crestinescii.

Trebuie se aiba cinev'a mai antaiu plugulu si carulu gat'a, cá se póta lucrá cu densele pa-mentulu.

A trebuit deci se avem mai antaiu o metropolia organizata, eparchii, protopresviterate si parochii organizate, — pentru cá aceste corporatiuni se póta se functioneze cu succesu.

Acum le avem pre tóte acestea; si nu ne mai lipsece, decât cá organele acestor corporatiuni se afle modulu si chei'a, prin carea se deschida inimile credintiosilor, cá se primésca intr'ensele evangeli'a si crucea Domnului si aceste puternice arme se stepanésca cu succesu activitatea poporului pre tóte terenele vietii.

Unitatea nationala, creata noua prin Metropolia desvoltá sentiulu de frate, sentiulu pentru impreuna lucrare pre terenulu vietii publice si sentiulu pentru ajutoriu reciprocu. Lucrulu si progresulu intocm'a cá si durerea si necazurile de exemplu ale fratilor nostri din Caransebesiu si din archidiececs'a transilvana sunt in acelasi timplu lucrulu si progresulu nostru, intocma cá si durerile si necazurile nóstre, — pentru ca este cu nepotintia cá bucuri'a si durerea fratelui meu se nu fia in acelasi timplu si bucuri'a si durerea mea.

Prin crearea si organizarea Metropoliei nóstre, — noi romanii dreptcredintiosi din acésta tíera, cari mai nainte traiam, si lucram despartiti unulu de altulu si fiecarele de capulu seu, ne-am creat possibilitatea de a-ne deprinde la impreuna lucrare.

Aplicand acésta deprindere la impreuna lucrare intru a paralisá lips'a si seraci'a poporului, — positiunea nóstra astadi este mai usióra. Astadi ne cunoásem unii pre altii, toti cáti suntem fii ai unei'a

si aceleiasi mame Metropoliu; si cunoscendu-ne aflãm si vedem de esemplu, ca poporul nostru, care locuiesce la siesu este vioiu, tiene multu la sene, si in acelasi timp este si bunu lucratoriu; dar de prinsu la unu modu de viétia din vremile mai bune este pre slobodu la mana, nu grijesce din destul de modulu, cum se folosésca bine cascigulu manilor sale, — pre cand poporul dela dealuri si dela munti, avisat de imprejurãri la cascigu putienu este mai fara pretensiuni si mai crutiatoriu. Imbinandu acum calitãtile cele bune, cari caracteriséza poporul dela siesu cu calitãtile bune ale poporului dela munte, se póte formã si cresce unu poporu din cele mai vigo-róse si mai capace de viétia; ér acést'a este astadi usioru, dupa ce unitatea bisericésca este in acelasi timp si o unitate pre terenulu scolaru.

Si éta ca chiar pre cand scriem acestea, cetim in „Transilvani'a“, fói'a asociatiunei din Sibiu unu articlu, in carele dnulu profesoru G. Moianu din Sibiu, — ne face atenti asupra unui defectu mare alu scólelor nóstre, si anume, ca nutrementulu, ce-lu dau scólele nóstre tenerinei este pré multu spiritualu, si pré putien realu, — instructiunea scólelor nóstre in form'a ei de astadi conduce pré multu tinerimea spre asia numitulu proletariatu inteligentu, si pré putien spre voi'a si deprinderea la lucruri productive.

Va se dica, — precum fórté nimerit desvólta, si dovedesce dlu profesoru G. Moianu, — daca voim cá scól'a se-ne apere poporul de seraci'a, — atunci se mai lasãm ceva din ceea ce aré astadi scól'a in spiritualitate, si se adaogem la realitate, — se desvóltãm in scóla spiritulu de lucru si de cascigu. Se dãm pruncului in scóla deprinderi pentru lucruri de mana, pentru cari loculu si imprejurãrile climatiche sunt mai rentabile, — asia de esemplu in păr-tile nostre se invetiãm pruncii pre langa celelalte ramuri de economia, indatinat si remase din be-trani, cum sunt: cerealele si vitele, se-ii mai inve-tiãm si a oltuí si a ingrijí unu pomu, a cultivã le-gume, a cultivã stupi, a cultivã vermi de metase si alte ramuri, si mai cu seama a-ii convinge, ca unu pomu si o gradina bine lucrata este unu adevératu capitalu pentru fiecare omu. In Arad de esemplu se vendu merele de soiu bunu cu 2. 3. 5 si 6 cr.; dar putieni sunt romanii, cari incaséza din acesti bani, deórece multe din gradinile poporului nostru remanu necultivate; ér cari sunt cultivate, seau nu sunt destul de bine ingrijite, seau sunt plantate cu pomi, cari producu póme mai rele, mai paduretie si fara pretiu.

Si pentru ce acést'a?

De buna seama pentru ca n'am invetiat popo-rulu nici se oltuíésca, nici se scie, ca de ce pretiu este o gradina bine lucrata; ceea ce apartiene scólei iu genere, si in specialu scólei de repetitiune, scólei de adulti.

Apoi constitutiunea nóstra bisericésca este apa-ratulu celu mai acomodat si celu mai aptu pentru

a produce in poporu deprinderea in cugetare si luc-rare. Daca economi'a si administrarea averii biseri-cesci este o administrare si economia de modelu, nu se póte, cá se nu stremute si modulu de economia alu credintiosiloru, — cari vedu, si au ocaziune, se véda, si se-si insusiésca ceea ce este bunu, si ceea ce este bine.

Mai departe instituttele de creditu, infintiate pre cale sociala inca au fost pana acum, si mai sunt inca si astadi in stadiulu de organizare; dar incetulu cu incetulu se vor ridica si aceste instituttele preste greu-tãtile inceputului, si vor poté desvólta o activitate mai intensiva in desvóltarea economica a poporului; si atunci contribuindu multi, contribuind toti cu ceea ce suntem datori in bisericã, in scóla, si in socie-tate intru a paralisã seraci'a poporului, — nu se póte cá se nu redãm, si se nu putem redã Dumi-neñi si serbatorilor stim'a si pietatea, carea li-se cuvine.

Intr'unu articlu viitoriu ne vom ocupã de mij-lócele cele mai puternice si mai productive in acéstã directiune, si anume de puterea cultului divinu si a amvonului.

Cugetãri.

Infrangu necazulu, si ridu de durere, pre câtã vreme portu pre Ddieu in inim'a mea.

* * *

Nu cred nimic, pentru ca ved tóte.

Ceea ce nu vedu ochii, vede inim'a, ér inim'a mea te vede pe tine Dómne.

Este lunga calea care duce la tine, dar nu este nepetrusa.

Vorbele sbóra si instreineaza pe omu de tine, ér faptele l' apropia; me straduescu in propusulu meu de a savirsi fapte, dar viforulu vorbeloru ce me impresóra me inpedeca. Numai in tine-mi este na-dejdea, numai prin ajutorulu teu voi poté infringe si birui tari'a patimeloru si savirsindu fapte, me voi putea inaltia pe scar'a care conduce la tine pana la loculu, unde-i este dat omului a se poté suí.

* * *

La merulu laudatu n'am mersu nici odata cu saculu mare, pentru-ca m'am convins, ca nu pot se-lu umplu.

De omulu laudarusu m'am feritu tot d'auna, pentru-ca tóta lumea scie, ca celu ce se lauda pe sine voesce se insiele pe altii, ér eu nu voiescu se fiu insielat de nimenea.

* * *

Daca am lucrat si lucrezu câte ceva, nu o fac acést'a silitu de nimenea, pentru-ca o astfeliu de sila, m'ar despoiã de ceea ce am mai scumpu: de pla-cerea de lucru, si de dulceti'a odihnei dupa lucru.

* * *

Cand móre unu omu beترینu, lumea lu-plange, pentru-ca printrensulu a perdutu o comóra de esperientia. Cand móre unu omu tineru, lumea lu deplinge pentru ca a perdutu o putere de lucru. Cand móre unu omu, carele a facutu binele, cât timpu a fost in viétia, lumea se nu'lu deplanga, ci se-lu imiteze in exercitiulu datorintiei.

* * *

Asupra unui omu sarise tóta lumea, dicendu-i ca este negru si innegritu.

Da, a respunsu elu, cu adeveratu negru si innegritu sum; dar cea mai grea sarcina in lume o pórtá chiar pamentulu negru, pentru ca elu produce fructele cele mai bune. Si daca eu sum negru si innegritu mi-voiu face datorinti'a pentru cá lumea se aiba ocaziunea, se me cunósca mai bine.

* * *

Am avut multi dujmani in lume, dar n'am urit pe nici unulu, pentrucá n'am voit se me lipsescu in carier'a viétiei mele de cei mai buni sprijinitori ai mei.

Educatiunea estetica in Aten'a.

Daca este adeveratu, ca insusirile particulare ale unui poporu in multe priviri atérna dela teritoriulu geograficu, pe carele locuesce, atunci putem afirmá, ca partea nordica a Greciei, numita Attic'a, posedé tóte momentele calificate de a se desteptá spiritulu omenescu, si a-lu máná inainte pe calea desvoltarii intelectuale. Acést'a tiara are clima blánda, tinuturi romantice, paméntu putinu roditoru, ceru serinu si suridietoriu, iar in jurulu ei se extinde marea pururea miscata de valuri. Sub influenti'a acestoru imprejurari poporul elinu de r a s a i o n i c a, a devenitu unu poporu inzestratu cu inalta fantasie si inteligentia, cu simtiu pentru idealuri estetice si morale, cu spiritu agilu si intreprindietoriu. Si de aici este usioru a intielege desvoltarea grabnica a comer-ciului, a navigatiunei, a sciintiei si artei eline, daca mai adaugem ca comunicatiunea interna frecuenta si agricultura ingrijita, promovau bunastarea materiala iar productele pictarei si sculpturei, apoi frumosulu cultu alu dieiloru si teatrele grandiose nutriau in fiesce-care individu simtiulu pentru bine si frumosu. Form'a de guvernare a statului era d e m o c r a t i c a, si chiaru din acésta cauza educatiunea ateniana avea unu caracteru cu multu mai liberalu si umanu, decât educatiunea, carea s'a desvoltatu sub tiraniculu guvernamentu din Spart'a. Putem afirmá, ca Elinii de rasa ionica au realizatu mai perfectu armoni'a binelui cu frumosulu, decât cei de rasa dorica, si astfelu s'a facutu Aten'a representatórea clasica a civilisatiunei antice.

Legislatorulu Atenei este S o l o n u, carele s'a nascutu la anulu 639 inainte de er'a crestina. Acest mare barbatu s'a nisuitu de a ridicá viéti'a politica si morala a statului ionicu prin legi intielepte. Elu

era pe deplinu convinsu, ca prosperare'a unui statu atérna in prim'a linie dela cultur'a cetatieniloru, deci si-a indreptatu tóta atentiunea sa asupr'a educatiunei bune a tinerimei. Legile lui S o l o n u relative la educatiune nu jignescu drepturile parintiloru fatia de copii, inse au scopulu de a extirpa abuserile neumane. Mai departe elu face primulu pasu spre a realisa o b l i g a t i v i t a t e a invetiamentului, când enuntia principiulu, ca fiii nu sunt datori de a sprijini pre parinti la betranetie, daca acesti'a nu se ingrijescu de a-i trimite la scóla. Fiesce-care baeatu trebue se invetie a ceti, a scrie, a inotá si cutare meserie. Scólele se voru deschide de timpuriu, si invetiamentulu va durá pana sér'a. Ómeniloru crescuti li este opritu de a conturbá propunerile prin presentia loru. In urm'a dispositiuniloru lui S o l o n u, se infintiara scóle nu numai in orasie, ci si la tíera.

Se privim mai de aprópe starea educatiunei la Elinii de rasa ionica.

Ingrijirea cea dintái o dadea pruncului insasi mam'a. Familiile avute angagiau doice din clas'a sclaviloru, pe cari apoi le tractau cu tóta crutiarea. Dupa doica urma bon'a, care era de comunu o femee mai inaintata in etate. Acést'a priveghia asupr'a copilului i-lu insotia la preumblare si îi facea jucarii.

De timpuriu purtau copiii vestminte frumóse. Perulu li se impletiá si se fixa pe frunte cu ajutoriulu unui peaptenu de auru. Jucariile copilaresci erau numeróse si diverse.

In etate de 7 ani copilulu, nascutu din case-torie legiuita, se inregistrá intre cetatienii statului. De aci incolo se luá langa dñsulu unu educatori numitu p e d a g o g u. Acest'a era unu simplu privighetoriu, carele insotia pre copilu pretutindenea, apoi controlá si indreptá purtarea lui morala, dar nu se ocupá cu invetiamentulu. Dela resbelulu persicu incóce gasimu astfelu de educatori mai in tóte familiile din Aten'a. Pedagogii erau sclavi eliberati, si preste tot individi onesti si destepti, cu tóte aceste inse oficiulu loru era dificilu, càci fiindu ei in continuu expusi la petulanti'a copiiloru, acesti'a adeseori îi batjocuriu si îi aduceau in cele mai penibile si caraghiose situatiuni.

Scoalele ateniane aveau caracteru privatu. Parintiloru li-se lasá libertate de a da copiiloru cunoscintie mai multe ori mai putine. Deprinderile obligatóre erau numai aceste dóue: g i m n a s t i c ' a si m u s i c ' a. Cu tóte ca invetiamentulu era privatu, statulu i-si reservá dreptulu de a exercia control'a etica asupr'a scóleloru. Invetiatorii erau de trei feluri. G r a m a s t i s t i i propuneau cunoscintiele elementare, precum cetirea, scrierea, socóta, scl. C h i t a r i s t i i deprindeau pe e-levi in manuearea instrumentelor musicale. P e d o t r i b i i conduceau deprinderile gimnastice cu ingrijire igienica si estetica. Toti invetiatorii fara deosebire treceau in ochii aristocratiloru de ómeni subordinati, aprópe egali cu servitorii. Marile loru ostenele

se remunerau foarte slabu. Baetii se primiau la scóla in etate de 6—7 ani, daru fetitiile nu se impartasiau de invetiatura regulata, ci numai mam'a ori alt'a femee din familie le deprindeau a scrie si a ceti putinu.

Dela anulu alu 8-lea in susu, când corpulu era destulu de consolidatu, se deprindeau baetii in gimnastic'a sistematica. Aceste deprinderi desvoltau nu numai puterea fisica, dar totodata si frumseti'a externa. Prin gimnastica corpulu avea se se faca oglind'a spiritului bunu si frumosu. Scól'a de gimnastica a copiiloru se numiá p a l e s t r a si stetea sub conducerea pedotribului.

(Va urmá.)

Dr. Petru Piposiu.

Despre parintii apostolici Policarpu din Smirn'a si Papi'a din Ierapolea.

1) Sântulu *Policarpu* a fost contimpureanu mai teneru si amicu intim al parintelui apostolicu Ignatie celu mare. Dupa relatiunea episcopului din Lugdunu *Ireneu*, s. *Policarpu* a primitu demnitatea episcopésca din *Smirn'a* dela invetiatoriulu seu *Ioanu*, *apostolul* si invetiacelu pre carele 'l iubia Domnul. Activitatea gloriósa ce a desvoltat-o elu intru intarirea si latirea crestinismului in biseric'a sa a desteptatu ur'a nespusa a concetatiieniloru sei pagáni, cari de timpuriu avura ocaziune de a se convinge despre dusmani'a lui ne'mpacata fatia de dieii pagáni. Dealtmintrea energi'a si perseveranti'a parintelui nostru apostolicu o mai cumóscem si din purtarea sa fatia de *Anicetu*, episcopu din Rom'a, cu privire la modalitatea serbarii Pasciloru (cam pe la a. 155. cand l-a fost cercetatu pe acest'a in Rom'a). Elu a devenitu si invetiatoriulu lui *Ireneu*. Sub imperatulu romanu *Marcu Aureliu* a muritu mórte de martiru in vârsta de 86 ani, dupa cum ne marturisesce despre acésta o *epistóla enciclica* scrisa de credinciosii sei din *Smirn'a*, scurtu timpu dupa mórtea sa. Anulu mortii e controversu. Dupa parintele istoriei bisericesci *Eusebie*, martiriulu lui *Policarpu* se se fie intemplatu la anulu 166., dar dupa cercetarile mai nóue facute de invetiaturu *Waddingtonu* ar resultá, cá *Policarpu* a muritu sub *Antoninu Piu*, la anulu 155 séu 156. Unii primescu socotinti'a acestui criticu francesu, altii éراسi o lapada. Dar fie ori cum, atáta e siguru, cá una din cele 7 *epistóle* scrise de *Ignatie* e adresata lui *Policarpu*, si cá despre densulu se face amintire si in celelalte *epistóle* *ignatiane*. — Dupa marturi'a celoru vechi elu a scrisu mai multe *epistóle*, dar numai un'a s'a pastratu intréga, si anume cea catra *Filipeni*. In aleturare la acésta *epistóla* a lui trimite *Filipeniloru*, la cererea loru proprie, scrisórea ce i-a adresat-o márele *Ignatie*. Deci daca e autentica acést'a *epistóla*, atunci

cine póte fi martoru mai bunu pentru autenti'a *epistóleloru ignatiane*, decât chiar insusi *Policarp*? Acum *Ireneu* citéza *epistól'a nóstra*, deci ea trebuie se fie autentica. Inse criticii estremi 'si dau silintia a dovedí chiar contrariulu, pentru cá numai asia potu negá si autenti'a *epistóleloru ignatiane*. — Afara de acésta scriere s'a mai pastratu sub numele lui *Policarpu* si nisce „*intrebări si respunsuri*“, autenti'a carora inse o trag criticii la indoiala. Siguru neautentice si apócrife suntu urmatórele scrieri ce ii se ascriu: *invetiatur'a lui Policarpu*, *epistól'a lui Policarpu catra Athenieni*, *catra Dionisie Areopagitulu* etc.

2) Contimpureanu si amicu cu s. *Policarpu* a fost *Papi'a*, episcopu in *Ierapolea*, in *Galati'a*. De a fost inse si elu unu invetiacelu de al apostolului *Ioanu*, dupa cum sustiene acésta *Ireneu*, e problematicu. *Eusebie* in istori'a sa bisericésca dice, cá *Papia* a fost invetiacelulu unui *presbiteru* cu numele *Ioanu*, carele inse nu e indenticu cu apostolulu si evangelistulu nostru. Si pentru de a dovedí acésta afirmare a sa se provóca *Eusebie* la *Papi'a*, carele insusi da invetiatoriulu seu *predicaturu* de *προβότερος*, si carele enumárandu pre evangelistulu si apostolulu *Ioanu* cu apostolii, nemijlocitu dupa acést'a vorbesce de unu óre-care *Aristionu* si de *Ioanu presbiterulu* dicénd, cá cele ce le scie despre apostoli, le-au auditu dela *presbiterulu* *Ioanu*. Deci fatia cu aceste marturii e lucru anevoiosu de a poté afirm'a cu siguritate, ori de este *Papi'a* invetiacelulu lui *Ioanu* si prin urmare parinte apostolicu, séu nu. Numindu-se câte odata si apostolii *presbiteri*, credu unii, cá si aici sub *presbiterulu* *Ioanu* avemu se intielegemu pre apostolulu *Ioanu*. Teologii romano-cath. 'si dau mare silintia intru aperarea lui *Papi'a*, cá invetiacelu apostolicu, pentru cá voiesc se aiba unu martoru mai vechiu si anume, unu *invetiacelu apostolicu*, pentru dovedirea teoriei loru, cá *Petru* de timpuriu a caletoritu la *Rom'a*, si aici a invetiat timpu mai îndelungat, si prin urmare elu a intemeiatu biseric'a in *Rom'a*. Dupa *Eusebie* se fie muritu *Papi'a* mórte de martiru sub *Marcu Aureliu* la 163. — Cu multa sirguintia a adunatu densul nemijlocitu si mijlocitu din gur'a *presbiteriloru*, adeca a crestiniloru cari au traitu pe unu timpu cu apostolii, traditiunile orale, ce s'au pastratu despre cuventariloru Domnului, si resultatu cercetariloru sale l-a depusu in opulu seu numitu „*Λογιών κυριακών ἐξηγήσεις*“ (*esplícarea cuvintelor domnesci*), in 5 carti. Din scrierea acést'a avem numai 10 fragmente la *Ireneu* si *Eusebie*. Fragmentele aceste suntu de mare insemnatate, pentru-cá intr'altele ele vorbescu si despre genes'a evangelieloru lui *Mateiu* si *Marcu*, si suntu asiadara obiectu de multa cercetare, relativ la critic'a biblica a T. N. — Ce se atinge de caracterulu scrierii lui *Papi'a*, unii socotu, cá sub „*cuvintele domnesci*“ avem se intielegemu intr'adeveru invetiaturile Domnului, altii éراسi, cá aceste ar insemná atáta, cât „*istori'a Domnului*,“ asia cá dupa unii, scrierea lui e o espunere

a invetiaturii lui Chr., dupa altii inse o *espunere a istoriei* Domnului. — In urma trebuie se amintim, că Papia e celu dintâi *chiliast* in biserica vechie.

Dr. Tr. Puticiu.

Sinodulu protopresviteralu din Oradea-mare

intrunitu la 26. Februaru 1890.

In preserisele Statutului organicu fiindu staveritu timpulu tienerii Sinódeloru protopresviterali, 'mi iau voie si eu a scrie despre decurgerea unui asemenea sinodu protopresviteralu.

Pe diu'a de 26 Fauru (10 Martiu) a fostu convocatu Sinodulu protopresviteralu alu tractului Oradii-mari la biserica romana gr. or. din Oradea-mare.

Adunându-se membrii sinodali la óra anumita, s'a celebratu servitiulu divin, si chemarea Duchului Sântu prin parintele protopresviteru tractualu T o m ' a P a c a l a cu asistentia cuvenita in presentia membrilor Sinodului si a publicului adunatu.

Dupa sevêrsirea celoru aci insirate parintele protopresviteru a invitatu membrii a se coaduná in scóla noastră confesionala din curtea bisericeii, unde ocupându-si locul presidialu invita si pre notariulu Sinodului a-si ocupá locul destinatu, apoi rosteste urmatoriulu cuventu presidialu de deschidere :

Pré Stimati domni, si pré iubiti frati !

Cu ajutoriulu lui Dumnedieu vediendu-ve éra-si intruniti, in Sinodulu protopopescu pentru a conlucrá impreuna la desvoltarea institutiunilor sau asiediemintelor noastre bisericesci, si prin acestea la binele si inaintarea noastră, — Ve salutu Domniloru de buna venire, dorindu-ve din totu sufletulu, cá ceriulu se Ve reserve inca multi ani de lucrare in vii'a Domnului.

Tóte institutiunile sau asiediemintele omenesti, ce au de scopu binele comunu, suntu frumóse si folositoare, cu atât'a dóra suntu mai frumóse si folositoare institutiunile sau asiediemintele bisericeii noastre strabune, fiind ca ele au de scopu nunumai binele lumescu alu nostru, ci si fericirea cerésca. Apoi daca ómenii se silesco intru desvoltarea institutiunilor lumesci, cu cât mai multu se cuvine, si cu cât mai vértosu avem noi datorinti'a Santa se ne silimu cu totu deadinsulu, si din tóte puterile intru desvoltarea asiediemintelor noastre bisericesci.

Domniloru ! Dar ori cât de frumóse si salutarie aru fi asiediemintele noastre bisericesci, ele numai asia ne voru aduce rodirile dorite, si numai asia voru revarsá asupr'a noastră binefacerile loru, de cumv'a inainte de tóte, le vom pastrá in integritatea, curatieni'a si sintieni'a loru, — apoi daca ne vom silí ale desvoltá tot mai multu si tot mai tare, conform cerintieloru si trebuintieloru noastre de acum si in viitoriu.

Asiadora Domniloru ! este nu numai datorinti'a noastră, ci e si interesulu nostru, a conlucrá cu totii si din tóte puterile noastre, la pastrarea si desvoltarea asiediemintelor bisericeii noastre, pentru ca asia ele se reverse in mesura cât mai mare si in timpu cât mai scurtu binefacerea si binecuvântarea loru, asupr'a bisericeii si scólei si prin ele asupr'a noastră a tuturor'a.

Daca a fostu candva timpulu in carele aveamu trebuintia de a ne concentrá cu totii lucrarea, intru desvoltarea afacerilor noastre bisericesci, atunci Domniloru ! astadi intru adevèru e timpulu supremu in carele avem trebuintia fie-carele indeosebi si toti impreuna de o lucrare indoita intru desvoltarea lucrarilor si afacerilor noastre bisericesci si scolare, fiindu-ne acestea uniculu scutu, si u-

niculu asilu de scapare si mantuire, intre imprejurările de astadi serióse si pline de ingrijire.

Dreptu aceea Domniloru numai asia vom putea scapá de reulu ce ne amenintia de cumv'a unulu fie-carele si toti impreuna vom lucrá cu puteri indoite numai lucrând astfeliu, ne vom implini cu vrednicie datorinti'a noastră de membrii ai forului celui mai de capetenie din protopresviteratu, datorinti'a de fii adevèrati ai bisericeii ; — numai lucrându cu puteri indoite vom avea mangaiere a vedea imbucuratórele rezultate a le staruintieloru noastre ; — numai astfeliu facéndu, numai astfeliu lucrându, putem nadjdui ca lucrarile noastre voru fi insocite si de binecuvântarea ceriului, pe carea ceréndu'o asupr'a noastră si asupr'a lucrarilor noastre — dechiaru sinodulu protopopescu de deschisu.

Acestu cuvèntu membrii Sinodului protopresviteralu la ascultat si primit intre urári de „Se traésca.“

Constatându-se numeruulu celoru presenti, Sinodulu se dechiaru capace a aduce concluse valide.

Presiedintele presentédia actele censurate de catra comitetulu protopopescu despre activitatea oficiului si a organeloru protopopesci ale tractului Oradii-mari, in decursulu anului espiratu 1889., dintre cari reportulu presidialu al parintelui protopopu T o m ' a P a c a l a lu-lasu se urmedie aci in tóta estensiunea sa, asia precum acel'a s'a prezentatu Sinodului, care suna precumu urmédia :

Venerabile Sinodu Protopresviteralu !

Conform preseriseloru statutului org. vinu cu destinsa reverintia a presentá Veneratului Sinodu urmatoriulu reportu pe anulu espiratu 1889. despre starea protopresviteratului nostru alu Oradii-mari precum urmédia.

A) Activitatea oficiului protopopescu.

In decursulu anului 1889 au intratu la acestu oficiu protopopescu 950. esibite, dintre care s'au resolvitu 945. ér 5. au trecut pe anulu curinte.

S'au visitatu de catra subscrisulu in anulu espiratu tóte oficiile parochiale, bisericele si scólele.

Comitetulu protopopescu au tienutu 2 siedintie resolvindu 12 cause.

Scaunulu protopopescu a tienutu 4 siedintie in care s'au pertractatu si decisu finalminte 2 cause matrimoniali 3 cause disciplinare, si 4 cause administrative, de totu 9, cause.

B) Date statistice bisericesci.

In protopresviteratulu Oradii-mari se afla 59 comune, cu 49. parochii si 95 filie. — In decursulu anului s'a scrisu concursu pe 6 parochii, s'au deplinitu 2 ér 2 stau sub deplinire, in 2 nu s'au potutu efectui alegerea in lipsa de recurenti, astfeliu deplinite suntu 39 parochii ér 10. parochii suntu vacante si se administrédia prin preotii din vecinatate. Preoti hitotoniti suntu 40 dintre cari 31 sunt parochii, 8 administratori parochiali si 1 capelanu.

In decursulu anului espiratu a reposatu 1 parochu ér 1 parochu au trecut in altu protopresviteratu.

Case respective familii suntu 5150 prin urmare se aréta o descrescere de 126 case respective familii.

Numerulu sufleteloru e 13520 barbati 12970 femei do totu 26490, prin urmare se aréta unu crescemèntu de 431 suflete.

S'au nascutu in anulu trecut 1017 barbati, 920 femei de totu 1937 dintre cari din patu legiuitu 1705 ér din patu nelegiuitu 232, — in comparatiune cu anulu trecut la nasceri se aréta unu crescemèntu de 39.

Au reposatu in decursulu anului espiratu 738 barbati, 652 femei, de totu 1390 dintre cari 8 au murit de mórte silnica. Comparandu-se cu anulu trecut se aréta unu crescemèntu la reposati de 43.

Morburi contagiöse si predominatöre in anulu trecutü n'a fostu.

Si-au stremutatu locuintiele 201 individi, s'au asiadiatu cu domiciliulu in acestu protopresviteratu 76 de individi.

Au trecutü la religiunea nöstra 13, ér din religiunea nöstra la alta religiune 4 individi.

Concubinate se afla 271 in comparatiune cu anulu trecutü au scadiutu cu 6.

Cununii dupa rapörtele intrate au fostu 225 dintre cari amestecate suntü 50 — la positi'a acést'a se aréta unu scadieméntu de 107.

Numerulu celoru marturisiti si impartasiti cu sântele taine e 3359 barbati, 4139 femei de totu 7498.

Conform insarcinarii primate dela Venerabilulu Sinodu protopopescu in anulu trecutü cu ocasiunea visitării canonice amu controlatu datele statistice bisericesci, si de acé provine la unele positiile de susu diferentie esentiale.

C) Date Statistice scolare.

Pe teritoriulu acestü protopresviteratu se afla 56 statii invetiatoresci dintre care sunt indeplinite 51, ér vacante sunt 5.

Invetiatorii respective individi, aplicati de atari sunt 51, dintre cari preparandi absoluti 35 nepreparandi 16, cu testimoniu de cualificatiune 21, fara testimoniu de cualificatiune 30, definitivi 19, provisorii 32.

In decursulu anului trecutü n'au reposatu nici unu invetiatoriu.

S'au publicatu concurse pe 6 statii invetiatoresci dintre care 4 sau deplinitu cu individi cualificati si in modu definitivu, ér in celelalte s'a aplicatu in modu provisoriu preparandi.

Pruncii deobligati la scöla in 1888/9 scolasticu, au fostu dela 6—12 ani parte barbatésca 1478, parte femeésca 1373, de totu 2851; dela 12—15 ani parte barbatésca 470, parte femeésca 439, de tot 909.

Dintre acesti'a au frecuentatu scöla dela 6—12 ani parte barbatésca 1079, parte femeésca 847, de totu 1926; dela 12—15 ani parte barbatésca 98, parte femeésca 78, de totu 176; prin urmare n'au frecuentatu scöla dela 6—12 ani 935, dela 12—15, 733 de tot 1698.

In comparatiune cu anulu precedinte scolarü frecuentatiunea scolarä s'au amelioratu încätv'a, inse aceia se va ameliorá in mesura si mai mare decumv'a organelor chimate si-voru implini datorintiele fatia de scöla cu scumpetate si consciintia.

La esamenu au fostu dela 6—12 ani 848 barb. 622 femei de totu 1470; dela 12—15 ani 50 barb. 40 femei de totu 90.

Au datu respunsuri din religiune 881, din cetire si scrisóre 881, din socöta 718, din celelalte obiecte de invetiamentu dela 250—300.

Resultatulu examenelor dela finea an. scol. 1888/9 au fostu ca in 4 scöle s'au constatatu sporiu Eminentu

in 5	"	"	"	"	Laudabilu.
in 10	"	"	"	"	Bunu.
in 26	"	"	"	"	Suficientu.
in 6	"	"	"	"	Nesuficientu.

Destinsi prin remuneratiune din partea Veneratului Consistoriu au fostu 9 insi.

Cu ocasiunea examenului din anulu spiratu s'au impartitu elevilor dela scölele din acestu protopresviteratu cari au datu respunsuri bune 50 carti de rugatiune de Dr. Georgiu Pop'a in pretiu de 10 fl. conform indrumării primate din partea sinodului protopopescu din anul trecut.

Tot in sensulu indrumării sinodului din anulu trecutü s'au instituitu in decursulu anului 1889. 14 visita-

tori de scöle dupa cum aréta circulariulu Venerabilului Consistoriu de dato 11/23 Septembre Nr. 760/86 sc. 1889.

Conferinti'a invetiatorésca s'a tienutu in anulu trecutü. Invetiatorii au aretatu interesare via fatia de obiectele de pertractatu, desbatandu-le si deliberaudu-le acelea intr'unu modu si cu unu resultatü multiamitoriu.

Conferinti'a a decisu si comitetulu protopopescu a aprobatu intrunirile (conferintiele locali) cu scopu de a se consultá asupr'a mesuriloru pentru promovarea invetiamentului si a tuturor afaceriloru invetiatoresci, spre care scopu inspectoratulu s'au impartitu in 7 grupe dupa cum arata impartirea, denumindu-se pentru fie-care grupa câte unu conducetoriu.

D) Avera bisericésca si scolarä.

In acestu protopresviteratu se afla 60. biserici reprezentand unu capitalu de 200.000 fl. Dintre biserici s'a renovatu in anulu espiratu 9.

Case parochiale sunt 51 in valöre de 30.000 fl. Dintre acestea s'a renovatu in anulu trecutü 5 ér 1 s'au facutu de nou.

Edificii scolare sunt 45, representându unu capitalu de 30.000 fl. Dintre acestea in anulu trecutü s'au ziditu de nou 2 ér 6 s'au renovatu.

Pamenturi parochiale suntü 1200 jugere in valöre de 80.000 fl. Pamenturi bisericesci si alte realitáti 44 jugere in pretiu de 25.000 fl. Pamenturi scolare si invetiatoresci 520 jugere in pretiu de 26.000 fl. Averile mobile bisericesci precum: ornate, aparate, etc. representa un capitalu de 24.500 fl. Averile mobile scolare precum: recuisite, s. a. representa unu capitalu de 1700 fl.

Capitalele bisericesci suntü 33.523 fl. 62 cr. ér capitalele scöloru 200 fl. 62 cr.

Fundatiunile bisericesci	5651 fl. 94 cr.
Fundatiunile scolare	53876 fl. 69 cr.
Fondulu protopopescu cu datulu de astadi si, ...	} 523 fl. 28 cr.
Fondulu scolarü tractualu e	

Fondulu protopopescu s'au sporitu in anulu trecutü numai cu unele tacse scaunali in sum'a de 18 fl. — ér fondulu scolarü tractualu cu mulctele banali in suma de 35 fl.

In sensulu Conclusului Venerabilului Sinodu protopopescu din anulu trecutü avendu insarcinare subsemnatulu a reportá in specialu despre modulu, cum si implinescu organelor din parochie datorintiele loru oficiöse, asiadara spre a satisfice acelei insarcinári vinu a reportá urmatórele:

1. Preste tot si-a implinitu datorintiele oficiöse preotii: Ioanu Fareasiu, Mihaiu Drimbea, Georgiu Popovici, Ioanu Popoviciu, Demetriu Albu, Gavriilu Besanu, Demetriu Vasé'a, Mihaiu Podutiü, Romulu Mangr'a, Florianu Hajdeu, Filimonu Giurc'a, Pavelu Bodea, Georgiu Lapusanu, Ioanu Besanu, Ioanu Lazeu, Stefanu F. Teodoru, Georgiu Drimbea, si Sigismund Besanu.

2. Numai in parte si-a implinitu datorintiele oficiöse preotii: Nicolau Tamasiu, Zacharia Papp, Nicolau Pop'a, Nicolau Bogdanu, Ioanu Petrutiu, Petru Lazaru, Ioanu Ionutiasiu, Teodoru Botto, Teodoru Marcusiu, Georgiu Serbu, Ioanu Vaida, Georgiu Chisiu, Mihaiu Hasiasiu, Gavriilu Neteu, si Ioanu Papp.

3. Nu si-a implinitu datorintiele preotii: Vasiliu Popoviciu, Teodoru Vuscanu, Demetriu Horvathu, Demetriu Nic'a, adminis. Georgiu Tomescu, si Teodoru Luncanu.

a) Dintre invetiatori la culmea misiunei lorü au fost urmatorii: Eli'a Bochisiu, Teodoru Fluturu, Gavriilu Palu,

Iosifu Craciunu, Iosifu Nisiu. Stefanu Tulvanu, Nicolau Indriesiu, Pantelie Bogariu, si Mihaiu Hasiasiu.

b) Afara de acesti'a distinsi. si-au implinitu datorintiele cu punctualitate si consciinta: Georgiu Nagy, Savu Panea, Petru Vasiadi, Georgiu Chepetianu, Petru Stanutiu, Petru Gerdanu, Ioanu Papp, Petru Nagy, Parteniu Popovicu, Lupu Mad'a, Florianu Buiti'a, Petru Daga, Nicolau Popovicu, Ioanu Radovicu, Melentie Rocsinu, Gavriilu Longariu, Ioanu Iancu, Ioanu Horvathu, Nicolau Diamandi, Dimitrie Pintuti'a, Vasiliu Giurgiu si Nicolau Radovicu.

c) Nu si-a implinitu datorintiele: Petru Suci, Iosifu Moz'a, Teodoru Luncanu, Aureliu Popovicu, Dimitrie Porumbu.

I. Dintre comitetele si epitropiele parohiale si-au implinitu datorintiele cu punctualitate din comunele: Abramulu sup. Bogeiu, Chiribisiu, Alparea, F. Osiorheiu, Ch. Apateu. Apateulu rom. Cortiagu, Cheresigu, Chislazu, Chisirigdu, Ciuhoiu, Diosigu, Cheri, Felcheriu, Girisiu, Hidisielulu infer. Sentelecu, M. Lazuri, Calea mare, Lesiu, Margine, Spurcani, Mierlau, Siumugiu, Oradea-mare, M. Peterdu, Pausa, Rontau, Sacalu, Sirbi, Almasiu, Satulubarb'a, Soldobagiu, Suiugu, Iteu, Tarianu, Tasiadu, Toboliu, Varvizu, Borumlac'a, Veherdu, V. Valentie, Voivozi, Cuzapu si Jac'a.

II. Nu-si implinescu datorintidile comitetele si epitropiele din comunele: Buciumi, Topesci, Bucuroe, Cotigletiu, Burzucu, Chiraleu, numai epitropi'a Siustorogiu, Darvasiu, Dêrnisiór'a, Fancic'a, Hidisielulu super. Parhid'a, si Stracosiu.

Cu acést'a incheiându-mi reportulu am remasu Alu venerabilului Sinodu protopresviteralu. Oradea-mare 22 Faru (6 Martie) 1890. Cu distinsa stima: Tom'a Pacala, protopresviteru.

Acestu reportu presidialu in generalu s'au luat la cunostintia cu placere, in cât din acel'a se constata unu progresu imbucuratori, atât pe terenulu bisericescu cât si celu scolaru, insarcinându-se Parintele protopresviteru de alta parte a luá la raspundere pe organele parohiale negligente, si pe calea sa a le constrengé la implinirea datorintieloru.

Fondul protopopescu si scolaru care la finea anului trecut au facutu 523 fl. 28 cr. va purtá de aci inainte numirea „Fondu bisericescu si scolaru protopopescu.“ Cu mentiunea de a suportá spelele scripturistice a cancelariei protopopesci, dar mai vertosu pentru inaintarea culturai nationale la poporulu nostru romanescu multu cercatu prin procurarea de carti scolare copiiloru seraci si lipsiti indemnándu-i prin acést'a se inbratiosiedie cât mai tare scol'a si prin scol'a biserice'a, din care apoi la timpulu seu se ésa tot atáti'a barbati care se lucre cu poteri unite, pentru inaintarea bunei stari a poporului si natiunei intregi.

Din acestu fondu bisericescu si scolaru protopopescu desí micu si desí abea e de doi trei ani, in anulu trecut s'au procuratu si s'au distribuitu la essamenele finale carti de rugatiuni in pretiu de 10 fl. scolariloru cari au datu respunsuri mai bune. Ér in sinodulu de estímpu sau preliminaru pe anulu 1890 o suma de 25 fl. din care suma sinodulu au hotaritu ca de 15 fl. v. a. sè se procure carti scolastice pentru invetiatori si scolari, si cari sè se predee pre langa inventariu ori consemnare, invetiatoriloru din comunele unde va fi mai tare simtita lips'a nnoru asemenea manuale, unde sub pas'a invetiatoriului vor formá bibliotec'a scolara, din care invetiatoriulu va poté distribuí spre folosintia dupa trebuintia. Éra din restulu de 10 fl. a se procurá si a se dá cev'a premii la essamene, scolariloru cari voru da respunsuri mai bune din studiile obligate si propuse.

S'au mai pertractatu apoi si alte obiecte in cea mai buna regula si ordine pana la sfersitu, cand Dlu presiedinte a rostitu cuventarea urmatóre de incheiere.

Onoratu Sinodu protopopescu!

Terminându cu ajutoriulu bunului Ddieu agendele sinodulu nostru protopopescu, nu am cuvinte destulitóre, cu care se multiamescu tuturoru Pré Stimatiloru Domni si Pré onoratoriloru frati cari au participatu la acestu sinodu, pentru zelulu si mult'a interesare de desvoltsrea afaceriloru nóstre bisericesci si scolare, rugându-ve cu caldura ca fie-carele in cerculu seu de activitate se nisúesca din resputeri si de aci inainte la desvoltarea si inaintarea afaceriloru bisericesci si scolare, ceea ce facédu resultulu va fi imbucuratori, vedédu realisându succésive dorintiele si asteptarile nóstre. Ve multiemescu inca odata pentru sacrificiele aduse, si cerédu binecuventarea ceréseca asupr'a tuturor'a, precum si asupr'a lucráriloru nóstre, dechiaru sinodulu protopopescu de inchisu.

Dupa care fie-care membru sinodalu sau departatu la ale sale cu inima plina de bucurie, ducédu suvenire placuta din cele audite despre starea si inaintarea afaceriloru bisericesci scolari si fondationali a tractului Oradiimari concrediutu conducerei energiöse a parintelui prot. Tom'a Pacala, carele ne obositu lucrédia pentru pomovorea si inaintarea intereselor bisericesci scolare si fundationale.

Georgiu Papp,
cá membru si not. sinod.

La mormentulu colegului V. I. Mladinu.

Ah! etate de auru, junétia placuta
Ah! tu calea fericirei nebatuta.
Unde-su grigile mari de pe pamentu,
Unde-su necesurile? tóte in mormentu.

Oh! nisuintie desierte, sperantie insielatórie
Retaciri placute, placeri amagítórie.
Cát de grabnicu am avutu despartire
De tot ce in lume se numesce fericire!

Oh! cum ti-suridea sórele vietiei indelungate
Plina de placeri si lucruri inaltiate,
Si sér'a n'ajunsesi sè-l vedi apunend,
Câci mai eured ai apus tu in mormentu.

Oh! viétia fara de fericire,
Oh! lupta fara de invingere,
Oh! trestia suflata de vènturi,
Si abatuta cu graba 'n mormenturi.

Mormentu intunecat, plinu de oftari
Mormentu de jele casa de intristari
Am venit cá se te ud cu lacrimile
Am venit cá se mi-alin durerile.

Speranti'a si nu virtutea opresce lacrimile,
Cand aceste se par a micisórá chinurile
Dóra natur'a pentru durerile amare
Ne a provediut cu dóne nesecate isvóre

Versatie-ve dar voi suspinuri
Pentru amiculu vostru, curgeti valuri
Curgeti valuri si secati isvóre
Cá se pun capet dureriloru amare!

Ioanu Stan'a.

D i v e r s e.

* *Numeru festivu.* Redactiunea diariului „Luminatoriulu“ a edatu din incidentulu jubileului de 10 ani unu numeru festivu, — in carele vorbescu cu publiculu romanescu Pré Santitii membrii ai Episcopatului bisericiei noastre, P. S. S. parintele Episcopu greco-catolicu Dr. Victor Mihalyi, si multi domni inteligenti mai cu seama din părțile banatice.

Cuprinsulu si form'a acestui numeru festivu este de unu deosebitu interesu.

* *Ajutóre votate de Asociatiunea nat. aradana.* Inregistrãm cu placere, ca directiunea Asociatiunei nat. aradane in ultim'a sa siedintia a distribuitu urmatórele ajutóre: preparandiloru Vasilie Corbu si V. Miclea câte 10 fl; invetiaceiloru de maestrie: Ioanu Buzdula, de nascere din Siri'a, aplicatu la maestria in Lipov'a, Constantinu Puticiu de nascere din Lipov'a aplicatu in Arad câte 20 fl., ér lui C. Milincovici si A. Nadra, ambii din Arad câte 10 fl. v. a.

* *Denumire:* Dlu Iuliu Babescu fost invetiatoriu gr. or, rom. in Arad-Sega. in timpulu mai nou cancelist si expeditoru la Tribunalulu din Arad, conform fôiei oficióse din Budapesta, este denumitu de oficiantu tot la acestu tribunalu. Felicitãrile nostre!

* *Danie pe sêm'a bisericiei.* Evlaviós'a nóstra crestina veduv'a Iulian'a — An'a Caruntu nasc. Vancea, a donatu bisericiei rom. gr. or. din Izvinu unu Apostolu bisericescu in pretiu de 7 fl. v. a.; pentru carea fapta crestinesca subscrisulu esprimu profunda multiemita si dorescu cá Dumnedieu se-i resplatésca inzecitu nobil'a fapta. — Ioan Mateie'a, invetiatoriu.

* *Regina Italiei Margareta si torcatórea de metase.* Diariulu „Lombardia“ istoriscesc, ca in comun'a Mandello-Lario o fetitia, carea se ocupa cu tórcerea de matase avea mare inclinãre spre literatura. Intr'o di rescolindu printre hartiile casei dadu preste o scrisóre a lui Napoleonu I. si a marelui fisicu Volta si îi veni ide'a, a le trimite reginei. La câteva dile se pomenesce, ca o chiama la sub-prefectur'a din Lecco si o intréba, daca dens'a a scrisu reginei. Fat'a surprinsa, mai intaiu nu era in stare se spuna nimicu, dar intrebându, ca de unde se scie acésta, deóre-ce ea nici mumei sale n'a spusu, autoritãtile îi spusera si o intrebara totdeodata, daca n'are vre o dorintia se-i o implinésca regin'a. Feti-ti'a respunse, ca nimicu nu doresce. La câte-va dile primi unu juvaeru bogatu in briliente cu chifra numelui reginei si totodata o asigura cu ajutoriu, ori-când va avé trebuintia.

* *Condamnare.* Procesulu contra redactorulu Tomici, carele a omoritu pe adversariulu seu politicu Dimitrievici s'a pertractatu in fati'a unui publicu de totu numerosu. Pertractarea a duratu dóne dile. Tomiciu inca s'a aperatu cu succesu dóne óre, spunendu, ca caus'a faptei sale a fost si o scrisóre a d-nei Tomiciu nasc. Mi-

liti'a Miletici, de cuprinsu fórte compromitiatoru. Procurorulu a sustienutu acusa, insistandu, ca asasinatulu a provenitu din cause politice. Tomiciu a fost condamnatu la inchisóre pe viétia.

* *O regina mîlósã.* In dilele trecute regin'a Bavariei esise la plimbare cu trasur'a. Deodata caii se oprira. Regin'a spariata s'a datu josu din trasura si mare-i fû mirarea, cand inaintea cailoru vediu pe o copila zãcendu la pamentu aprópe fara simtiri. Regin'a o ridica, o inveli c'o haina si o duse la cea mai deaprópe casa, unde fetiti'a îi spuse, ca tata-seu si unu frate mai micu suntu greu bolnavi si ca suntu fórte seraci. Medicu nu-si potu luã fiindca n'au cu ce-lu plati. Ei n'au mâncatu de câteva dile si de aceea a esitu cá se cersiésca vre-o bucatura. Mam'a ei a murit. Regin'a misicata de vorbele copilei a luat dispozițiuni cá famili'a ei se nu mai duca lipsa de nimicu.

* *Unu testamentu de 5000 de ani* s'a aflatu nu de multu in Egiptu. Testatorulu era unu anumitu Sekiah, dupa cum i-se scrie diariulu „Tügl. Rundschau.“ Elu a numitu de mostenitor pe fratele seu Ozirisu. Langa testamentu se mai aflã inca o scrisóre, care cuprinde dispozițiuni pentru viitorulu fiicei sale, recomandãndu-o totodata in griji'a fratelui seu Ozirisu. Amendoue documentele suntu facute cu cea mai mare strictétia de forma.

* *Unu patu môle.* Dilele trecute s'a intemplatu urmatórea istorie hazlie: Unu pitariu avea se faca in diu'a urmatóre mai multa pita cá de obicei. Luã deci tróc'a cea mai mare, framêntã si pentru cá se dospésca mai curêndu asternù preste tróca unu lepedeu curatu si o plapoma. Fiiulu seu, venindu mai târdiu acasa si fiindu si cam insufletitu de nectarulu lui Bach, se desbracã incetu, cá se nu-lu simta parintii si crediëndu, ca e asternutu patulu dede tiolulu si plapoma indaraptu, se arunca in tróca si crediëndu, ca se afla in patu se dete cu totul in brãtiele lui Morfeu. Diminéti'a betrãnulu pitariu se sculã de vreme, aprinse cuptoriu, si veni se vadia cum e de dospitu aluatulu. Când colo afla pre feciorulu seu durmindu dusu si acoperitu de tóte partile de aluatu incãt numai gur'a si nasulu îi erau afara. Ce a urmatu mai departe, pitariulu n'a voitu se istorisésca.

* *Catastrofa pe mare.* Nava „Hebe“ din Glasgow a fostu apucata de unu viforu mare in calea ei dela St. Johns Neufundland catra Oporto, frãngêndu-i catar-gulu si doue luntritie ce serveau de mântuire in casu de periculu. Patru dintre marinari au fostu greu raniti. Catra amédi, nav'a a suferitu spargeru insemnate, asia ca ap'a petrundiendu in ea, pericolulu de a se cufund'a era mare. Intru aceea vaporulu Lloydului germanu de nordu „Ems“ trecêndu pe acolo, trimise in ajutoriulu primejduitoru o luntre. Luntrea inse fiindu isbita de valuri se clatinã asia de tare, incãt numai patru dintre luntrasi abia scapara, ér ceialalti s'au inecat. „Ems“ vediëndu acésta a lasatu in man'a sortii pe „Hebe“ si a mersu mai departe. Abi'a a dóu'a di „Hebe“ a fostu mantuita prin ajutoriulu vaporulu „Colonist.“